

Sundbybergs kommun
kommunstyrelsen@sundbyberg.se

2018-11-26
1 (22)
Dnr 405-2018:6551

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Lilla Alby skola i Sundbybergs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Lilla Alby skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Lilla Alby skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp och analyserar hur jämställdhet tas upp i undervisningen och försäkrar sig om att varje lärare och all personal verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att undervisningen utvecklas så att eleverna i högre utsträckning görs delaktiga i sitt eget lärande genom att öka elevernas möjlighet att både reflektera över undervisningen och sitt eget lärande.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i hög utsträckning för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 15 maj 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till marlene.giertz@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23096, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr. 405-2018:6551) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

2 kap. 9, 10 och 34 §§, 4 kap 4-5 §§ skollagen

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11), 1

Skolans värdegrund och uppdrag, 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att rektorn leder och styr ett systematiskt utvecklingsarbete som ger avtryck i undervisningen, men att rektorns strategiska jämställdhetsarbete behöver utvecklas.

Det finns ett strukturerat och långsiktigt arbete med att följa upp och analysera skolenhetens resultat. Vidare leder och organiserar rektorn det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Rektorns ledning och styrning av det strategiska jämställdhetsarbetet behöver dock utvecklas för att säkerställa att jämställdhetsperspektivet beaktas i undervisningen i alla ämnen. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Rektorn följer upp och utvecklar verksamheten

Granskningen visar att rektorn kontinuerligt utvecklar verksamheten genom att följa upp och analysera utbildningens resultat i alla ämnen och årskurser, identifiera utvecklingsområden och vidta åtgärder. Uppföljning och analys av resultaten genomförs på olika sätt vid flera tillfällen under året där lärare är delaktiga. Förutom att vid olika mötesforum följa upp kunskapsresultat och resultat för trygghet, studiero och värdegrundsarbete följer rektorn upp undervisningen genom medarbetarsamtal och i viss mån lektionsobservationer. Ett exempel på utvecklingsområde som rektorn har identifierat är att det var låga resultat i ämnet engelska. Rektorn har tillsammans med lärarna analyserat orsaken till detta och sedan vidtagit åtgärder för att ändra undervisningen i ämnet vilket gett positiv effekt på elevernas resultat.¹ Ett annat exempel på utvecklingsområde som rektorn identifierat är att elever som undervisas av resurspersonal utanför klassrummet inte i tillräckligt hög grad når målen. Därför beslutade rektorn att omfördela resurser så att eleverna i stället undervisas av lärare i klassrummet, med stöd av resurspersonal. Detta har gynnat dessa elevers måluppfyllelse. Ytterligare åtgärder som rektorn vidtagit gäller kompetenshöjande insatser för lärarna med bland annat fortbildning i digitalisering för att öka variationen i undervisningen.

Rektorn gör även elever, lärare och elevhälsa delaktiga i att följa upp och analysera utbildningens förutsättningar och resultat. Elever berättar i intervju med Skolinspektionen att de har svarat på frågor om trygghet och studiero och att de på

¹ I skolenhetens dokumenterade systematiska kvalitetsarbete, Studieresultatsrapport för Lilla Alby skola läsåret 17/18 s. 8, framkommer till exempel att 2016 var det 71 procent av pojkarna och 92 procent av flickorna i årskurs 6 som nådde målen i ämnet engelska. 2017 var resultatet 90 procent för pojkarna och 91 procent för flickorna och 2018 nådde 100 procent av både pojkarna och flickorna målen i engelska.

klassråd och elevråd pratar om vad de vill förbättra på skolan. Eleverna ger exempel på förbättringar på skolgården som har skett efter att de tagit upp det på elevråd, som fler leksaker och nya organiserade lekar och tävlingar. Lärarna uppger i intervju att de på lärarkonferenser brukar följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat och att det ibland skapas mindre diskussionsgrupper då rektorn vill belysa något särskilt område eller resultat. Lärarna exemplifierar med att när rektorn tog upp att resultaten i ämnet engelska behövde förbättras fick lärarna sitta i grupper och diskutera hur de kunde utveckla undervisningen i ämnet. Lärarna berättar även att de varit med i arbetet med att analysera resultaten från trygghetsenkäterna för att se hur de på skolan ska arbeta vidare utifrån elevernas svar. Flera lärare framhåller att rektorn gör dem delaktiga i utvecklingsarbetet. Även representanterna för elevhälsan beskriver i intervju hur de är delaktiga i att följa upp och analysera elevresultat, både på individ- och gruppnivå. Till exempel följs individärenden upp på elevhälsans möten medan resultat på gruppnivå följs upp på klasskonferenser, i vilka elevhälsans representanter deltar. I Skolinspektionens skolenkät som genomfördes höstterminen 2017, ungefär ett år innan Skolinspektionens kvalitetsgranskning, framkommer att lärarna på Lilla Alby skola i högre grad uppfattade att rektorn tog ansvar för det pedagogiska arbetet än genomsnittet för alla medverkande skolenheter.² På övriga frågor som berör rektors ledarskap är lärarnas svar i paritet med eller lägre än de genomsnittliga resultaten för alla medverkande skolenheter. I intervju berättar lärarna att de skulle svara mer positivt om enkäten genomfördes den här terminen. Enligt lärarna är rektorns ledarskap tydligt för dem. De säger att det har hänt mycket på ett år och att den pedagogiska riktningen tydliggjorts med tiden sedan rektorn började på skolan för två år sedan. Exempel som ges på vad rektorn framhåller som viktigt för att undervisningen ska utvecklas och att alla elever ska nå målen är digitalisering av undervisningen samt inkludering och anpassningar.

² Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för pedagogisk personal, s 15. På påståendet *”Rektor tar ansvar för det pedagogiska arbetet på skolan”* var indexet för lärarna på Lilla Alby skola 7,7 på en indexskala från 0 till 10, jämfört med genomsnittet för samtliga deltagande skolenheter som var 7,3. Ett högt index i enkäten indikerar positiva uppfattningar. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

Rektorn sätter upp tydliga mål samt ger förutsättningar för samverkan och kollegialt lärande

Skolinspektionens granskning visar vidare att rektorn har tydliga mål och förväntningar med fokus på elevernas lärande. Skolans rutiner är tydliga och rektorn främjar samarbete mellan och inom personalgrupper samt ger personalen förutsättningar för kollegialt lärande. Av intervjuer med lärare och elevhälsa framgår att rektorn är tydlig med de förväntningar hon har på personalen när det gäller undervisning och värdegrundsarbete. Lärarna uppger i intervju att det på skolan finns kända och fungerande rutiner för till exempel anmälan och utredningar vid kränkande behandling och vid elevers behov av särskilt stöd. Det framgår även att det finns välfungerande forum för samverkan på skolan, som till exempel arbetslagsmöten och lärarkonferenser. Det finns tydliga uppdelningar och dagordningar för de olika forumen och rektorn är delaktig i mötena och styr innehållet utifrån verksamhetens identifierade behov. I intervjuer med lärare framkommer att rektorn prioriterar kollegialt lärande och ser till att det finns tid på möten för att lärare ska kunna lära av varandra och sprida goda exempel. Även elevhälsans representanter uppger i intervju att rektorn ser till att det sker samverkan genom olika forum, både mellan lärare och mellan lärare och elevhälsa och exemplifierar med hur en lärares arbetssätt för att individanpassa undervisningen har spridits till fler lärare på skolan. Elevhälsans representanter framhåller även att rektorn är transparent med hur resursfördelningen går till. Rektorn har en öppen dialog och fattar beslut om omfördelning av resurser utifrån elevernas behov och representanterna säger att de är delaktiga och kan påverka besluten.

Rektorn ger begränsad ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att det saknas en tydlig strategi och systematik för jämställdhetsarbetet på skolan och att rektorn inte följer upp att jämställdhetsperspektivet finns med i undervisningen. I intervjuer med elever och lärare framkommer visserligen att eleverna upplever att alla behandlas lika på skolan oavsett kön, och att det förekommit lektioner där de diskuterat jämställdhet och till exempel har pratat om skillnader i lön mellan kvinnor och män och att kvinnor förr i tiden inte hade rösträtt. Granskningen visar att det bland vissa lärare finns en medvetenhet om hur de kan arbeta med jämställdhet utifrån skolans värdegrund och i lärarintervjuer framkommer att lärare tar upp frågor om jämställdhet i undervisningen spontant i samband med aktuella frågor, men lärarna säger även att de inte arbetar aktivt med jämställdhetsfrågor och att det saknas ett strukturerat arbete med jämställdhetsfrågor på skolenhetsnivå. Några lärare tar upp exempel på hur de arbetar könsneutralt i sina respektive ämnen, till exempel genom att använda namnstickor för

att låta slumpen avgöra vem som ska svara på en fråga och att de avidentifierat prov vid sambedomning. Det framgår också i intervju med lärare att kommunens studie- och yrkesvägledare årligen besöker skolan och då bland annat pratar med eleverna om vikten av att uppmärksamma könsstereotypa studie- och yrkesval. Elevhälsans representanter uppger att de har sett över och gjort förändringar i rastaktiviteterna sedan de uppmärksammat att flickor och pojkar inte haft samma möjligheter att utnyttja alla ytor på skolgården, och att pojkar varit överrepresenterade i elevärenden som har med beteendeproblematik att göra. Dock uppger elevhälsans representanter att det inte skett någon analys av hur jämställdhetsperspektivet kommer fram i undervisningen.

Granskningen visar att även om rektorn följer upp och analyserar flickors och pojkars kunskapsresultat sker ingen uppföljning av att det finns ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen. Rektorn har i skolans systematiska kvalitetsarbete analyserat skillnaden mellan pojkars och flickors resultat i årskurs 1-5 läsåret 2017/18 och kommit fram till att resultaten är i stort sett likvärdiga.³ Rektorn har även analyserat skillnaden mellan pojkars och flickors resultat för elever i årskurs 6 tre läsår tillbaka och kunnat konstatera att även om flickorna har högre meritvärde än pojkarna har skillnaden mellan flickors och pojkars meritvärde minskat för varje år utan att flickornas meritvärde har försämrats.⁴ Rektorn uppger i intervju med Skolinspektionen att när hon började som rektor på skolan två år tidigare talades om utmanande pojkar och att dessa ofta undervisades av elevassistenter utanför klassrummet. Rektorn säger att lärarna har fått handledning i att arbeta inkluderande och rektorn har sett till att alla elever undervisas av lärare i klassrummet och att detta har gynnat framför allt pojkarnas resultat. Rektorn uppger vidare i intervjun att hon inte följer upp att det finns ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen. Hon berättar att de i skolans värdegrundsarbete har koncentrerat sig på allas lika värde men inte specifikt pratat

³ I dokumentet Systematiskt kvalitetsarbete, Studieresultatsrapport för Lilla Alby skola läsåret 17/18, s. 10, framkommer exempelvis att 8,7 procent av flickorna och 8,9 procent av pojkarna riskerar att inte uppfylla kunskapskraven i ämnet matematik. I ämnet svenska är det 6 procent av flickorna och 4 procent av pojkarna som riskerar att inte uppnå kunskapskraven.

⁴ Av Tertialrapport 2 med delårsbokslut 2018, Lilla Alby skola, s. 4-5, framgår att genomsnittligt meritvärde för flickor i årskurs 6 vårterminen 2016 var 229,9 och för pojkar 179,3. Vårterminen 2017 ökade det genomsnittliga meritvärdet för flickor till 232,0 och för pojkar till 196,1. Vårterminen 2018 ökade det genomsnittliga meritvärdet ytterligare, för flickor till 243,1 och för pojkar till 220,2.

om flickor och pojkar eller haft genus som tema, även om det finns en del personal med kunskaper inom området vilket får en viss spridning. Rektorn tar även upp exempel på hur de på skolan arbetar könsneutralt genom att inte ha särskilda toaletter för flickor och pojkar och att om en elev på lektionerna i idrott och hälsa inte vill byta om i flick- eller pojkomklädningsrum finns möjlighet att byta om i eget rum.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp och analyserar hur jämställdhet tas upp i undervisningen och försäkrar sig om att varje lärare och all personal verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver utveckla skolans jämställdhetsarbete. Granskningen visar att det saknas en tydlig strategi och systematik för jämställdhetsarbetet på skolan och att rektorn inte följer upp att jämställdhetsperspektivet finns med i undervisningen. Rektorn analyserar skillnader i måluppfyllelse mellan pojkar och flickor och har vidtagit vissa åtgärder för att öka pojkarnas måluppfyllelse och motverka könsstereotyper i rastaktiviteter. Det förekommer i delar av undervisningen i vissa ämnen inslag av arbete med frågor som berör jämställdhet, dock saknas ett strategiskt och systematiskt arbete för att säkerställa att det finns ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen. Ingen uppföljning eller analys av om och hur jämställdhetsperspektivet kommer fram i undervisningen har gjorts.

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolan ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla människor, oberoende av könstillhörighet. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁵

⁵ Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, , 2.8 Rektors ansvar.

Genom att ta fram en strategi för arbetet med jämställdhet och systematiskt följa upp och utvärdera jämställdhetsarbetet kan rektorn försäkra sig om att varje lärare och all personal verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete. Därigenom kan rektorn också säkerställa att alla elever, oavsett könstillhörighet, har samma förutsättningar att lära och utvecklas. Rektorn bör därför tillsammans med lärarna systematiskt och löpande följa upp och analysera både hur utbildningen i sin helhet organiseras och vilket innehåll och vilka arbetsformer som undervisningen bedrivs med för att könsmönster ska kunna uppmärksammas. I arbetet ingår att se till att det hos såväl lärare som elever finns en medvetenhet om hur flickors och pojkars förutsättningar i skolan möjliggör eller begränsar dem att nå utbildningens mål. Det ingår också att det bedrivs ett aktivt arbete på skolan för att främja jämställdhet och att kunskap om hur jämställdhetsarbete kan bedrivas sprids och förankras i personalgruppen.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5 a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

De övergripande skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att undervisningen är strukturerad och varierad samt innehåller ett aktivt lärarstöd. Granskningen visar även att det är tydligt för eleverna vad syftet med lektionerna är och att lärarna anpassar undervisningen till elevernas behov så att den är stimulerande och utmanande för alla elever. Dessutom visar granskningen att lärarna har höga förväntningar på eleverna och arbetar för att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Dock är undervisningen inte utformad så att eleverna systematiskt görs delaktiga i sitt eget lärande. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen är målfokuserad, strukturerad och varierad samt innehåller ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med elever och lärare samt lektionsobservationer framgår att det finns en balans mellan lärarledda genomgångar, grupparbete och enskilt arbete. Lärarna ser till att lektionerna innehåller olika typer av aktiviteter som till exempel tyst läsning, filmvisning och att eleverna diskuterar två och två. Lärarna använder sig även av aktivitetspauser för att förbättra elevernas koncentration och skapa bättre förutsättningar för lärande. Elever och lärare berättar till exempel att de "hoppas tiokamrater" och har "brain breaks"⁶ för att bryta av när eleverna har suttit still länge. Vid intervjuer och lektionsobservationer ges vidare exempel på hur lärarna ger eleverna aktivt lärarstöd genom att förklara på olika sätt tills eleverna förstått eller genom att gå runt i klassrummet och hjälpa eleverna. Av intervjuer och observationer framkommer även att lärarna planerar undervisningen utifrån läroplanen och kursplanerna. Lektionerna har en tydlig inledning då lektionsinnehåll och syfte presenteras. Flera lärare berättar att de strävar efter att deras lektioner ska ha ett sammanfattande avslut men att det inte alltid går att få till. Skolinspektionen ser även i de lektionsobservationer som genomfördes att det varierar mellan lärare hur de avslutar lektionspasset och på vilket sätt de i sitt avslut medvetandegör eleverna om deras lärande.

Granskningen visar även att lärarna tydliggör för eleverna vad syftet med lektionerna är. Eleverna berättar i intervjuer att lärarna oftast ger information om undervisningens mål och syfte och att det är tydligt för eleverna vad de ska göra på lektionerna. Detta bekräftas också av Skolinspektionens lektionsobservationer. En elev ger ett exempel på hur en lärare förklarat varför det är viktigt att kunna multiplikationstabellen och en elev berättar om en lärare som förklarat varför de ska öva lästeknik. Några elever i en årskurs är dock osäkra på om lärarna gått igenom några mål med eleverna. Lärarna uppger i intervju att de tydliggör målen för respektive arbetsområde men inte för varje lektion, och att eleverna ska veta vad de ska lära sig och hur, vad de ska kunna och varför. En lärare säger att när lektionerna är väldigt korta är det bättre att gå igenom målen i samband med att man startar upp ett arbetsområde. Lärarna berättar också att rektorn bestämt att de i så kallade "kunskapsrum" på skolans digitala lärplattform

⁶ Korta aktiviteter som syftar till att öka elevernas koncentration.

ska tydliggöra målen för de olika arbetsområdena så att elever och vårdnadshavare kan ta del av dem. Rektorn säger i intervju att hon säkerställer att undervisningen är målfokuserad genom att följa upp pedagogiska planeringar som lärarna lagt in i "kunskapsrummen" och genom att besöka lektioner.

Eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar

Av granskningen framgår att lärarna anpassar undervisningen till elevernas behov så att den är stimulerande och utmanande för alla elever. Granskningen visar även att elever i behov av det ges extra anpassningar. I intervjuer med elever, lärare och elevhälsa framkommer att elever kan arbeta på olika sätt och använda läromedel på olika nivåer. I sin planering utgår lärarna från elevernas intressen genom att exempelvis låta eleverna diskutera i smågrupper eller redogöra för sina intressen skriftligt inför planering av undervisningen. Eleverna berättar att de även kan få läxor med olika svårighetsgrad och lärarna ger exempel på utmanande uppgifter de ger elever som behöver det. Ibland gör lärarna även gruppindelningar utifrån kunskapsnivå, vilket möjliggörs av att det finns personal och lokaler att tillgå. I intervju med representanter för elevhälsan beskrivs diskussioner som de haft på skolan om hur de kan anpassa undervisningen för särbegåvade elever och representanterna berättar även om hur de är delaktiga i att ta fram extra anpassningar för elever i behov av det. I Skolinspektionens skolenkät, som genomfördes i dåvarande årskurs 5 höstterminen 2017, framkommer att en klar majoritet av eleverna anser att de får anpassningar och utmaningar efter behov⁷.

Vidare visar granskningen att lärarna har höga förväntningar på eleverna och arbetar för att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. När det gäller området *Tillit till elevens förmåga* i Skolinspektionens skolenkät för elever från höstterminen 2017, svarar 94 procent av eleverna i årskurs 5 att påståendet "*Jag kan nå kunskapskraven i skolan om jag försöker*" stämmer helt och hållet eller stämmer ganska bra. Även i skolenkäten för pedagogisk personal som genomfördes samtidigt var svaren på samma påstående positiva i högre utsträckning än för genomsnittet av

⁷ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för elever i årskurs 5, s. 7. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning, på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

de skolor som deltog i enkätomgången.⁸ I intervjuer med elever och elevhälsan framkommer också att alla lärare har höga förväntningar på eleverna. Elever berättar till exempel att de får beröm och uppmuntran av sina lärare och att lärarna säger att alla kan lära sig. Lärare, elevhälsa samt rektorn beskriver hur lärarna genom att anpassa undervisningen stärker elevernas tro på att de kan, att de utmanar eleverna på deras nivå och ser till att eleverna känner att de klarar en uppgift innan de ger eleverna ytterligare utmaningar.

Undervisningen inte utformad så att eleverna systematiskt görs delaktiga i sitt eget lärande

I granskningen framkommer att eleverna i flera ämnen får tillfälle att reflektera över sitt eget lärande, men att arbetet med att öva eleverna i att reflektera över sitt eget lärande inte är systematiskt. I intervjuer med elever, lärare och rektor framkommer att eleverna ibland får reflektera över sitt eget lärande. Eleverna berättar att de ibland i slutet av en lektion får svara på en fråga om lektionsinnehållet och vad de lärt sig, till exempel genom att trycka på en röd, gul eller grön gubbe på lärarens mobiltelefon. Lärarna ger i intervju exempel på hur de använder sig av utvärderingsmetoder som "exit tickets"⁹ eller "two stars and a wish"¹⁰ eller att de ibland avslutar lektionen med en fråga för att se om eleverna har förstått lektionsinnehållet, eller för att knyta an till nästa lektion. Det finns även lärare som säger att de arbetar med loggbok¹¹. Flera lärare berättar även att de arbetar med självskattning och kamratrespons som ett formativt verktyg. Lärarna uppger även att arbetet med att träna eleverna i att reflektera över sitt eget lärande inte sker systematiskt på skolan. Rektorn säger i intervju att många lärare är bra på att knyta ihop lektionen och använda sig av verktyg för reflektion, men att detta kan utvecklas på skolan. På de lektioner som Skolinspektionen observerade fanns det både lektioner som innehöll inslag av sammanfattande eller reflekterande avslut och lektioner som inte gjorde det.

⁸ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för elever i årskurs 5, s. 7 samt enkätresultat för pedagogisk personal s. 9.
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

⁹ En metod för formativ bedömning som används för att stämma av en grupps lärande.

¹⁰ En metod för kamratrespons.

¹¹ En metod där elever får skriva ner egna reflektioner över sitt lärande under en lektion eller en följd av lektioner. Loggböcker kan även användas för att exempelvis utvärdera delar av undervisningen eller ge återkoppling till läraren.

Elever ges möjlighet att påverka i frågor som rör värdegrundsarbete, trygghet och rastaktiviteter men när det gäller elevers möjlighet att delta i utvärdering av undervisningen varierar det mellan olika lärare och olika ämnen i vilken grad detta sker. Granskningen visar att skolan anordnar klassråd och elevråd där elever kunnat påverka framför allt rastaktiviteter och vilka leksaker som ska köpas in till skolgården. På klassråd diskuterar de även frågor som berör trygghet och studiero samt värdegrundsfrågor. Det finns även exempel på när elever gjorts delaktiga inför planeringen av undervisningen. När det gäller delaktighet i utvärdering av undervisningen framkommer i granskningen visserligen att eleverna ibland får tycka till om lektionerna. Av elev- och lärarintervjuer framgår att lektioner ibland avslutas med en utvärdering, till exempel att eleverna gör "tumme upp, tumme ned" och att det finns lärare som arbetar med veckoutvärdering. Dock framkommer det i lärarintervjuer att även om några lärare använder sig av verktyg för att utvärdera undervisningen finns det inget systematiskt arbete kring att utvärdera lektioner på skolan och lärarna säger att det inte heller är något som följs upp eller diskuteras i arbetsgruppen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att undervisningen utvecklas så att eleverna i högre utsträckning görs delaktiga i sitt eget lärande genom att öka elevernas möjlighet att både reflektera över undervisningen och sitt eget lärande.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen bör utformas så att eleverna i högre grad görs delaktiga i sitt lärande. Detta innebär bland annat att träna eleverna i att reflektera över sitt eget lärande. I intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna ibland får reflektera över sitt eget lärande, ibland i slutet av lektionerna och ibland i slutet av dagen eller veckan, men att det inte finns någon systematik på skolan när det gäller att träna eleverna i att reflektera över sitt lärande. Även rektorn säger i intervju att många lärare är bra på att knyta ihop lektionen och använda sig av verktyg för reflektion, men att detta kan utvecklas på skolan.

För att öka elevernas delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande bör eleverna även ges möjlighet att i högre utsträckning delta i att utvärdera undervisningen. Även om det i granskningen finns exempel på hur eleverna görs delaktiga i sitt lärande genom utvärdering av undervisningen framkommer det samtidigt att det saknas ett systematiskt arbete på skolan för att utvärdera lektionerna vilket kan leda till att lärare

och skolledning inte får ett underlag för att utveckla undervisningen som bygger på elevernas upplevelser och erfarenheter.

I forskning finns stöd för att elevers studieprestationer påverkas positivt av att de tränas i att reflektera över sitt lärande. Metakognitiva strategier nämns i till exempel Hatties forskning som strategier med generellt stark påverkan på elevers studieprestationer.¹² Enligt läroplanen ska de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig omfatta alla elever. Elever ska ges inflytande över utbildningen. Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan. Vidare ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Läraren ska se till att inflytandet ökar med stigande ålder och mognad, verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.¹³

Undervisningen ska genomföras på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden. I lärarens pedagogiska uppdrag ingår att med regelbundenhet och varierade metoder tillsammans med eleverna utvärdera undervisningen. Dels i syfte att utveckla undervisningen, dels i syfte att utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar för sitt eget lärande. I detta ingår bland annat att ge eleverna möjlighet att reflektera över sitt eget lärande, och därigenom ge eleverna möjlighet att utveckla och använda olika strategier för sitt lärande. Genom att arbeta systematiskt för att säkerställa att alla elever ges möjlighet att reflektera över både sitt eget lärande och lektionernas innehåll och arbetssätt kan lärare och skolledning utveckla undervisningen med stöd av elevernas upplevelser och erfarenheter.

¹² I metastudien Visible learning från 2009 använder Hattie metakognitiva strategier som en samlingsbeteckning för en undervisning med syfte att utveckla elevers strategiska förmåga att lösa problem och förmåga att tänka om sitt eget tänkande. Metakognitiva strategier tas upp som strategier med generellt stark påverkan på elevers studieprestationer med en medeleffekt på ($d=0,69$).

¹³ Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i hög utsträckning för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att eleverna på Lilla Alby skola känner sig trygga och har studiero och att det på skolenheten bedrivs ett strategiskt arbete för att främja och upprätthålla trygghet och studiero, i vilket både personal och elever tar del. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Granskningen visar att elever känner sig trygga och har studiero och att eleverna deltar i arbetet med att skapa en god studiemiljö. Eleverna berättar att de känner sig trygga på skolan och att de på klassråd och elevråd pratar om hur man ska vara mot varandra. De uppger att det för det mesta är studiero på lektionerna, något som bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer. Eleverna berättar vidare att lärare är bra på att säga till om någon elev stör eller bryter mot ordningsreglerna. Eleverna är även involverade i utformningen av skolmiljön genom att till exempel ta fram ordningsregler för respektive klass. Elever är också trivselledare och ingår då i trivselsrådet som bland annat planerar rastaktiviteter.

Granskningen visar vidare att det på skolan bedrivs ett samlat och medvetet arbete för att förbättra trygghet och studiero, som har gett effekt. Lärare, kurator och övriga representanter för elevhälsan uppger i intervjuer att de har arbetat mycket med trygghet och studiero under det senaste året och att det har gjort stor skillnad. Lärarna uppger att de har ett gemensamt värdegrundstema för skolan i början på läsåret som omfattar arbete kring hänsyn och hur man ska vara mot varandra. I slutet av föregående läsår arbetade de även med ett särskilt lärmaterial om värdegrundsfrågor och nu fortsätter de att arbeta med det utifrån respektive klass behov. Lärarna berättar att de nyligen utvärderat detta arbete för att se hur långt de har kommit. Kuratorn och elevhälsans övriga representanter berättar i intervju att det är mycket

lugnare i skolan i år än förra året och att det gemensamma arbetet för att skapa trygghet och studiero är ständigt pågående. De nämner bland annat att gemensamma temaveckor som genomförts gjort skillnad och att värdegrundsarbetet nu är schemalagt så att eleverna till och med kan få hemläxor om det, vilket gör att även familjerna involveras i arbetet. I intervju med elevhälsans representanter framkommer även att lärarna har blivit bättre på att skapa studiero och har fler verktyg för det. Att alla lärare börjar dagen likadant och har en tydlig lektionsstruktur skapar också enligt representanterna trygghet och även studiero för eleverna. Att studiero är beroende av undervisningens kvalitet är något som även rektorn framhåller i intervju med Skolinspektionen. Rektorns uppfattning är att intressant och "rik" undervisning skapar studiero och därför har rektorn sett till att det i vissa klasser finns flera vuxna i klassrummet och att lärare har fått handledning av kommunens centrala specialpedagog i arbetet med att anpassa undervisningen för elever som lätt blir stökiga i klassrummet. Rektorn nämner tydlig ansvarsfördelning, förstärkning av rastverksamheten, fler lärare samt gruppindelning vid behov som andra exempel på åtgärder som vidtagits föregående läsår för att främja tryggheten och studieron.

I Skolinspektionens skolenkät, som genomfördes höstterminen 2017, framkommer dock att indexet för hur lärarna på Lilla Alby skola upplevde området studiero och området trygghet var lägre (5,6 respektive 6,1) än det genomsnittliga indexet för alla deltagande skolenheter (6,6 respektive 7,8).¹⁴ I intervju uppger lärarna att de tror att om enkäten skulle genomföras denna termin skulle svaren hamna högre vad gäller trygghet och studiero, eftersom de under läsåret arbetat mer fokuserat kring det och det därmed har blivit bättre. Lärarna säger också att de har kommit längre i arbetet med studiero och trygghet, att de har skaffat sig erfarenhet och att de nu kan ta sig an arbetet på ett annat sätt.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det förebyggande och främjande arbetet med att skapa trygghet och studiero på skolan utgår från en kartläggning och en analys av var och när problem kan uppstå samt vilka åtgärder som behöver sättas in. På skolan finns ett trygghetsteam, som leds av den biträdande rektorn, i vilket kuratorn

¹⁴ Skolenkäten hösten 2017, enkätresultat för pedagogisk personal, s 12-13. Ett högt index indikerar en positiv uppfattning, på en indexskala från 0 till 10. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/>

och representanter för arbetslagen ingår. Kuratorn berättar i intervju att trygghetsteamet arbetar förebyggande genom att bland annat planera teman och ta fram material som lärarna kan använda i värdegrundsarbetet. I trygghetsteamets uppdrag ingår även att kartlägga, följa upp och utvärdera värdegrundsarbetet med hjälp av bland annat trygghetsenkäter, aggregerade resultat från skolsköterskans hälsosamtal, information som elevhälsans representanter fångar upp på arbetslagsmöten samt synpunkter från klassråd och elevråd. Detta arbete redovisas i skolans likabehandlingsplan tillika plan mot kränkande behandling, i vilken även beslutade åtgärder framgår. Exempel på åtgärder som utifrån kartläggningen vidtas för att öka tryggheten inför läsåret 2018/19 är att skolan genomför aktiviteter för att motverka att elever blir kränkta på internet och för att skapa kontakter mellan elever i olika årskurser. Även i intervju med elevhälsans representanter ges exempel på åtgärder som satts in för att främja tryggheten och studieron på skolan, exempelvis nämner elevhälsans representanter att rastaktiviteterna är välorganiserade med hög vuxennärvaro.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14-15 §§, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att granskningen visar att rektorn följer upp och analyserar eventuella skillnader i omdömen och betyg samt mellan resultat på nationella ämnesprov och betyg, och att rektorn för diskussioner med lärare utifrån dessa analyser. Rektorn möjliggör även för lärarna att arbeta med sambedömning, både inom ämnen och årskurser men även mellan ämnen och årskurser. Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser som myndigheten gjort under besöket.

Granskningen visar att rektorn säkerställer likvärdighet i lärarnas bedömningar genom att ge dem förutsättningar att gemensamt arbeta strategiskt för att kunna göra allsidiga bedömningar av elevernas kunskaper. Lärarna berättar i intervju att rektorn har drivit igenom sambedömning av nationella prov, att de är ålagda att använda

Skolverkets bedömningsstöd och att rektorn följer upp att de gjort det. Flera lärare säger i intervju att det finns avsatt tid för diskussioner om bedömning. Lärarna i lågstadiet berättar exempelvis att de alla suttit tillsammans och bedömt delar av de nationella proven i årskurs 3, vilket en lärare som undervisar en lägre årskurs tar upp varit bra, då det förutom att främja likvärdig bedömning även ger läraren förståelse för vad eleverna ska kunna när de kommer till årskurs 3. På samma sätt har lärare i mellanstadiet deltagit i bedömning av delar av de nationella proven i årskurs 6. Lärare som undervisar i ämnen som inte har nationella prov berättar i intervju att de sambedömer tillsammans med lärare i samma ämne, medan lärare som är ensamma i sitt ämne endast använder sig av Skolverkets bedömningsstöd. Lärarna och rektorn berättar i intervjuer att obehöriga lärare bedömer tillsammans med en behörig lärare. I slutet av läsåret samlas alla betygssättande lärare och pratar om elevernas resultat. Då undersöker de bland annat om eleven visat kunskaper eller förmågor i ett ämne som även kan tillgodoräknas i ett annat ämne. Rektorn säger i intervju att hennes roll är att säkerställa att bedömningarna är likvärdiga och skapa förutsättningar för detta. Det gör hon till exempel genom att visa Skolverkets filmer om bedömning och betyg och se till att lärarna sambedömer oidentifierade skriftliga prov eller spelar in muntliga prov som de lyssnar på tillsammans för att "hamna lika i bedömningen". Rektorn säger att hon deltar i sambedömningen genom att vara med, lyssna in och styra arbetet. När det gäller textbedömning har rektorn valt ut texter på skolan där rektorn sett olika bedömningar och skickat dem vidare till andra skolor för bedömning för att kunna jämföra med bedömningen som lärare på Lilla Alby skola gjort.

Av granskningen framkommer även att rektorn följer upp lärarnas bedömning och analyserar eventuella avvikelser i omdömen och betyg samt skillnader mellan resultat på nationella ämnesprov och betyg. Rektorn berättar i intervju att lärarna för in omdömen i skolans digitala lärplattform där rektorn kan följa upp att bedömningarna görs på rätt sätt. Rektorn exemplifierar med ett ämne där hon vid uppföljning i lärplattformen sett att det funnits behov av att diskutera med en lärare vad som ligger till grund för bedömningarna, vilket rektorn också gjort. Rektorn säger att hon även följer upp att bedömningsstöden i årskurs 1 används och ligger till grund för bedömning och att hon har ökat på lärartätheten så att det ska vara möjligt för lärarna att hinna med att använda bedömningsstöden.

Skolverkets officiella statistik avseende relationen mellan nationella prov och terminsbetyg i årskurs 6 vårterminerna 2016 och 2017 visar att andelen elever som fick lika terminsbetyg som provbetyg är avsevärt större än andelen elever som fick lägre eller högre terminsbetyg än provbetyg. I de flesta ämnen är andelen elever med lika betyg högre på Lilla Alby skola än för genomsnittet för riket vid motsvarande prov-

och betygsomgångar.¹⁵ Detta beror enligt rektorn på att de har arbetat aktivt med sambedömning, att det finns en delningskultur på skolan samt att det är ett öppet klimat i kollegiet för att diskutera bedömning.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Norell

Beslutsfattare
Signerat av: Malin Norell

X Marlene Giertz

Föredragande
Signerat av: Marlene Giertz

¹⁵ Skolverkets skolblad för Lilla Alby skola, s. 8,
<https://siris.skolverket.se/siris/Iris.skolblad.submit?geo=1&psSkolkodGr=15049834>

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Åtta lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En telefonintervju med skolans kurator
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 25 september 2018 och den 27 september 2018. Besöket genomfördes av Marlene Giertz och Ana-Maria Koci Spång.

Lilla Alby skola är en kommunal grundskola i Sundbybergs kommun. Läsåret 2018/19 har skolan 417 elever i förskoleklass och årskurserna 1-6.